

Museumnieuws

Potvis kroon op het werk van preparateurs

De potvis is klaar, u zag het al op de voorpagina. De ingebruikname op 4 oktober door wethouder Sjaak van der Tak was een druk bezochte bijeenkomst. Circa honderd genodigden waren getuige van de onthulling van het etiket dat op het raam is aangebracht. Vervolgens ging langzaam het licht aan in onze grootste vitrine. Voortaan is 's avonds en 's nachts onze potvis voor iedereen goed zichtbaar. Ook goed zichtbaar is daarmee het werk van de twee preparateurs die samen bijna een maand met het skelet in de weer zijn geweest. In tegenstelling tot de meeste andere walvisskeletten is er door de preparateurs voor gekozen om de constructie zichtbaar te laten. De tussenwervelschijven, de kraakbeen verbindingen tussen ribben en borstbeen en de gewrichten tussen ribben en ruggewervels zijn niet opgevuld met PUR-schuim, papier-mâché of andere verdoezelaars, maar zijn uitgevoerd met roestvrijstalen verbindingen. De afstanden tussen de wervels zijn aangegeven met terugvallende houten schijven. De hele constructie krijgt daardoor een fragieler aanzien. Samen met de op-hanging aan slechts zeven dunne roestvrijstalen kabels zorgt de constructie ervoor dat het skelet

als het ware in de ruimte 'zweeft'. Daarmee hebben de preparateurs een fraai staaltje werk afgeleverd.

Beide heren zijn geen onbekende in het Natuurmuseum. Hans Brinkerink heeft al in 1988 zijn sporen achtergelaten in de vorm van de grote mammoetschildering in de centrale hal van de Villa. Vrijwel ongeschonden is deze schildering door de verbouwing gekomen. Ook heeft hij gezorgd voor de restauratie van de mammoetschedel van het museum en voor enkele andere, minder opvallende maar niet minder belangrijke preparateerwerken. Hans werkt ook voor andere musea. In het Natuurhistorisch Museum in Maastricht hangt een door hem geprepareerd skelet van de fossiele Maashagedis *Mosasaurus*. Deze is echter beduidend kleiner dan de potvis, en ook lichter want van kunststof. En dan te bedenken dat Hans zijn preparateurs-carrière is begonnen met het afgieten van fossiele muizenkiezen die meestal niet groter zijn dan 1 millimeter! John Vegers is erkend skelet-preparateur en onze collectie-assistent zoogdieren. Ook hij heeft zich nooit eerder gewaagd aan zo iets groots als een potvis. In het Natuurmuseum zijn o.a. een leeuwskelet, een tijgerskelet en enkele vogelskeletten te zien die John heeft gebouwd. Daarnaast houdt hij zich regelmatig bezig met macereer-werk, d.w.z. het door middel van rottingsprocessen schoonmaken van skeletten van vogels en zoogdieren ten behoeve van de wetenschappelijke collectie.

Potvistanen te koop

Om de leeftijd van onze potvis te bepalen, is een van de tanden uit de onderkaak (nummer 13 uit de linkerhelft om precies te zijn) doorgezaagd en is het aantal groeilagen geteld. Deskundigen kwamen tot ongeveer 30 en daarmee stond de ouderdom vast. De doorgezaagde tand bewaren we los van het skelet, met als gevolg dat er één gebitslement in de kaak zou ontbreken. Ten einde dat gapende gat in de kaak te dichten, is door preparateur John Vegers van de ontbre-

boven: John Vegers en Hans Brinkerink (onder) werken geconcentreerd aan verschillende skelet-onderdelen.

(foto's: Kees Moeliker)

links: Beide preparateurs staan in het karkas om de ribben onderling te verbinden.

(foto: Kees Moeliker)

kende tand een mal gemaakt, om een kunststof replica in de kaak te kunnen plaatsen. John heeft exclusief voor de winkel van het museum 50 extra replica's gemaakt, die voorzien van een nummer en een etiket met bijzonderheden over de tand te koop zijn voor f 34,50. Het aantal replica's blijft beperkt tot 50. Nummer 1/50 is tijdens de feestelijke onthulling van het potvis-skelet uitgereikt aan wethouder Van der Tak. Onder de genodigden bestond ook grote belangstelling voor dit exclusieve relikwie. Wilt u ook een 'Rotterdamse potvismantel' op uw schoorsteenmantel? Haast u dan naar de museumwinkel.

Fietsroutes naar recreatiegebieden

Op 28 augustus onthulden ANWB-directeur W. de Lange, wethouder J. van der Tak en museumdirecteur J. Reumer vlak naast het Natuurmuseum een informatiebord en een bewegwijzeringspaal waarop fietsroutes naar negen recreatiegebieden rond de stad zijn aangegeven. Deze nieuwe recreatieve fietsbewegwijzering wijst middels 200 groene ANWB-fietsbordjes de weg en het Natuurmuseum vormt daarvan het kloppende hart. Men loopt daarmee vooruit op de tentoonstelling NATUUR IN DE REGIO die volgend jaar de Parkzaal zal sieren en die ruime aandacht zal schenken aan natuurfenomenen in de groengebieden die Rotterdam omringen. Met ons museum als beginpunt, is de natuur nu bijna blindelings te vinden.

Secties met een luchtje

Al de hele week voorafgaand aan de wetenschapsdag dreef het stijfbevoren kadaver van een witflankdolfijn in een fors uitgevallen kinderbadje om langzaam te ontdooien. Gevolg: de

kelder onder de villa rook onmiskenbaar naar de eerste de beste zeevishandel. Het mocht de pret niet drukken want op 6 oktober vormde de dolfin het hoogtepunt van een serie van drie openbare secties die zich in de Parkzaal voltrokken. Voordat de dolfin de lucht in de sectiezaal bezwangerde, gingen eerst een knobbelzwaan en een Celebes kuifaap onder het mes. Conservator zoogdieren Erwin Kompanje en Artisdierenarts Peter Klaver wijdden - geassisteerd door John Vegers en Marjan Addink - de toeschouwers in in de anatomie en morfologie van het gewervelde dier. Voor kinderen was de (prijs)vraag 'hoe lang is de darm?' aanleiding tot flink wat speculatie. De vijf meter van de zwaan scoorde verbaasde blikken. Dat zelfde gold voor de maaginhoud van de dolfin: drie verse makrelen. In totaal trokken de openbare secties 440 kijkers, waarvan er slechts één (een volwassen man) onwel werd.

links: Wethouder Van der Tak ontvangt uit handen van Jelle Reumer de eerste replica van de Rotterdamse potvismantel.
boven: De onthulling van het etiket.

(foto's: Kees Moeliker)

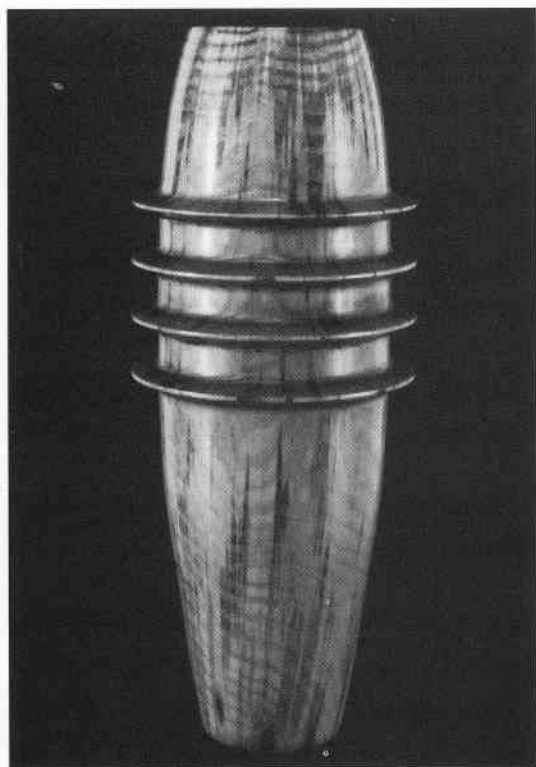
Nieuwe tentoonstellingen

Van 9 november 1996 tot en met 9 februari 1997 presenteren we op de bovenverdieping van de villa de expositie OUT OF THE WOODS. Deze tentoonstelling laat 62 gedraaide houten vazen en kommen zien die het werk zijn van 26 vooraanstaande Amerikaanse ambachtslieden. Zowel de kunstvoorwerpen als de makers ervan vormen een gevarieerd gezelschap. Bob Stockdale, Rude Osolink en Mel Lindquist zijn de grondleggers van de 'studio wood turning movement' in de Verenigde Staten, terwijl de jongere houtdraaiers zoals Virginia Dotson en Stoney Lamar de grenzen van het ambacht verkennen. De

boven en onder: Een anatomische les tijdens de Wetenschapsdag.

(foto's: Kees Moeliker)

voorwerpen variëren van minuscule parfumflesjes tot vazen van bijna een meter hoog. Het hout dat voor het draaiwerk is gebruikt - en dat is voor ons aanleiding geweest om deze expositie die gemaakt is door het 'Fine Arts Museum of the South' in Mobile, Alabama naar het museum te halen - is afkomstig uit de hele wereld. Bloedhout *Pterocarpus angolensis* uit Oost-Afrika, broodnoot *Brosimum alicastrum* uit Midden-Amerika en 'readwood' *Sequoia sempervirens* uit Californië en Oregon zijn maar een paar voorbeelden van prachtige houtsoorten die op de tentoonstelling te zien zijn. OUT OF THE WOODS wordt georganiseerd in samenwerking met de Ambassade van de Verenigde Staten.

Vanaf 24 november is er een bijzondere foto-expositie in de bibliotheekzaal te zien: 'EVA-MARIA SCHÖN, micro-organismen uit de Westersingel'. De in Berlijn woonachtige Schön is eigenlijk meer beeldend kunstenaar dan fotograaf. Haar technieken zijn vaak combinaties van vingerverven, verfwerk met spatels en/of fotografie. Door inkt over glad papier voort te stuwen met vingers of met vlakke spatels ontstaan boeiende vormen, die in veel gevallen herinneringen oproepen aan bamboe, wormen, draden wier of andere organismale vormen. De

transparantie van de techniek zorgt ervoor, dat dikwijls niet meteen duidelijk is of er sprake is van een autonoom kunstwerk of van een print. Vooral wanneer Schön met inkt aan de slag gaat op fotografische prints is de verwarring compleet maar het kunstzinnig effect maximaal. Door de gelijkenis van haar vormtaal met natuurhistorische objecten heeft Schön al meerdere malen in natuurhistorische musea geëxposeerd, tot nu toe alleen in Duitsland. Via contacten met galerie Phoebus (op een steenworp afstand van het museum aan de Eendrachtsweg) is de samenwerking met het Natuurmuseum tot stand gekomen.

Voor de tentoonstelling heeft Eva-Maria Schön watermonsters genomen uit de Westersingel, bij galerie Phoebus voor de deur. Wieren, diatomeeën, amoeben en ander microscopisch gewriemel zijn vervolgens gefotografeerd op de fotomicroscop van de Biologische Afdeling van Diergaarde Blijdorp. De blik van de kunstenaar is echter een geheel andere dan de blik van de bioloog: ook verontreinigingen of luchtbellen in de preparaten kunnen onderwerp van Schöns interesse zijn. De resultaten van de fotosessie zijn in een installatie verwerkt, die tot en met 2 februari te bezichtigen is. Voor dit project ontving het museum - behalve de medewerking van Blijdorp - steun van het Goethe Instituut en van de Rotterdamse Kunststichting.

Agenda

t/m 5 januari 1997

STENEN IN DE STAD

geologie in de bebouwde kom

t/m 5 januari 1997

DE GROENE RUIMTE

botsende belangen bij landinrichting

23 november 1996 t/m 2 februari 1997

EVA-MARIA SCHÖN

micro-organismen uit de Westersingel (fotografie)

9 november 1996 t/m 9 februari 1997

OUT OF THE WOODS

houtdraaiwerk door Amerikaanse ambachtslieden

NATUUR
MUSEUM
ROTTERDAM

COLOFON

•Straatgras

is een kwartaaluitgave van het Natuurmuseum Rotterdam

waarin opgenomen mededelingen van de

Vereniging Natuurmuseum Rotterdam N.M.R.

•ISSN: 0923-9286

•Eindredactie:

Kees Moeliker

•Vormgeving:

Erik van Broekhuizen

•Drukwerk:

Rocka Reprografie bv

•Opplage: 500 ex.

•Teksten:

Kees Moeliker,

Jan Nieuwenhuis,

Kees Plaisier en

Jelle W.F. Reumer

•Foto's:

Gem. Archief, Rotterdam,

Rob 't Hart en

Kees Moeliker

•Adres:

Natuurmuseum Rotterdam

Westzeedijk 345

(in het Museumpark)

3015 AA Rotterdam

•Correspondentie:

Postbus 23452

3001 KL Rotterdam

telefoon: 010-436 42 22

fax: 010-436 43 99

•Openingstijden:

dinsdag t/m zaterdag:

10:00 - 17:00

zon en feestdagen:

11:00 - 17:00

linksboven: Object

uit de tentoonstelling

OUT OF THE WOODS.